

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1401030/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב דוד ברוך לאו – נשיא

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד בצלאל הוכמן)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אהרון טירר)

הנדון: דחיית טענה כי הקביעה כי אין סיכוי לשלום בית, גם אם אין אמת בטענות תביעת הגירושין, וכי ההימנעות ממתן גט מעלה חשש לעיגון מלמדת על 'נעילת דעת' בית הדין

פסק דין

לפניי כנשיא בית הדין ערעור על החלטתו המנומקת של בית הדין בפתח תקווה לדחות את בקשת הפסילה שהגיש המערער, ומנגד תגובת המשיבה לערעור הפסילה ולבקשה להעברת הרכב. בערעור פסילה על פי התקנות ידון נשיא בית הדין הגדול.

כאמור בהחלטות קודמות (ראה תיק בית הדין הגדול 1146574/9, פורסם, ובהתאם לנהוג גם בערכאות אחרות כמפורט שם) החלטה בערעור פסלות אינה מצריכה דיון בנוכחות הצדדים, שהרי הצד מושא הדיון הוא בית הדין עצמו והחלטתו נמצאת לפניו, ותגובת המשיבה שהתקבלה נצרכת בשל הנגיעה שיש לה לאפשרות שייפסל או יוחלף ההרכב.

לאחר העיון בערעור לאורכו נמצא כי לא מדובר בחשש למשוא פנים בתיק בשל קרבה או נגיעה של הדיינים, אלא על 'נעילת דעתם' של הדיינים מראש לגבי ההליך, כאשר ללא הכרת הצדדים וללא קבלת דברי שני הצדדים ציינו מלכתחילה כי ישנו כורח למתן גט וחשש לעיגון האישה ולאור זה התנהלו גם בהמשך בהוצאת צו עיכוב יציאה ובשאר הבקשות מאת הצדדים כולל בקשת בא כוח האישה בהסכמת האיש לדחיית מועד דיון. לטענת המערער בית הדין האזורי התמקד בהליך 'כתבו ותנו' ובהצדקת צו עיכוב היציאה, אך עיקר טענתו היא על נעילת דעתם בטרם הקיום דיונים של ממש.

בתגובת המשיבה נכתב כי מדובר בערעור סרק שהוגש שלא בתום לב ומסתיר מבית הדין חלק מהעובדות המפריכות את טענותיו, כמו פתיחת התיק תחילה בבית הדין בתל אביב על ידי באי כוח האיש והאישה בהסכמה והוצאת צו העיכוב עוד בבית הדין בתל אביב ורק המשכו בפתח תקווה וכמו פסק הבורר שהיה לפני בית הדין, שהמערער הוא שאילץ את המשיבה לפנות אליו כדי למנוע את בקשת יישוב הסכסוך שכבר הוגשה ובחירת המערער את הבורר כדי להימנע מדיוני בית הדין, חתימת שטר בורות בתחילת הבוררות ומתן יפוי כוח לטו"ר סבג להגשת בקשה מוסכמת לבית הדין לאישור הסכם גירושין על פי פסק הבורר – תחילה לא התנגד המערער לכך אלא שלאחר זמן קצר, כיוון שפסק הדין לא נשא חן בעיניו, חזר לבית הדין בניסיון להתנגדות כדי להרוויח עוד חלקים מהרכוש המשותף.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אין בערעור כל חשש לנסיבות היכולות לשמש סיבה ל'משוא פנים', ובית הדין לא קבע דעתו מראש בעניין הצדדים, התגבשות דעתו בעת הדיונים אינה עילה לפסילתו. קביעת בית הדין שאין מקום ל'שלום בית' – די לה להסתמך על החומר שבתיק ועל הדיון הסוער שהיה לפניו, שלא לדבר על סירובה המוחלט של האישה.

בתגובתו (שלא נתבקשה) לתגובת המשיבה שב המערער והדגיש כי הערעור מסתמך על שלוש החלטות שניתנו לפני שבית הדין הכיר את הצדדים ולפני קיום דיון ועל דברי בית הדין בדיון הראשון. לטענתו התיק שנפתח בתל אביב לאישור פסק הבוררות אינו קשור להליך בבית הדין בפתח תקווה מפני שהתביעה לאישורו הועברה לבית המשפט לענייני משפחה בפתח תקווה. המערער מכחיש את הטענות שנטענו כלפיו בתגובת המשיבה ומאידך טוען נגד פסק הבוררות כי לא היה מוסמך להחליט בענייני גירושין ולהורות על הגשת בקשת גירושין בשמו. עוד הוא טוען כי "נושא עיכוב יציאה אינו קשור לערעור זה". לטענתו בית הדין השמיע דעה קודם שהצדדים הופיעו לפניו.

דיון והכרעה

אקדים ואומר את שנאמר בהזדמנויות שונות, כי ערעור לפסילת דיין או הרכב הוא הטלת פגם בדיינים ומערכת הדין, ולכן לא די שאדם יציע אפשרות לקיום משוא פנים אלא עליו לשכנע באופן הברור ביותר שיש חשש לכך. יתרה מזו: השימוש בערעור פסילה נחשד גם כניצול של מי שבשלב מסויים של ההליך רואה שפני הדברים נוטים כנגדו והוא משתמש בערעור פסילה או בבקשה להעברת הרכב כדרך לבריחה מן הדין או לעיכובו כיוון שערעור פסילה משמש כעילה להפסקת הליכים. כך או כך, בשל חזקת הכשרות של בתי הדין וחוסר הנגיעה שלהם, ומאחר שמאידך גיסא הצד הטוען לפסלות תמיד 'נוגע בדבר', הבקשה לפסילת דיין או הרכב מטילה על המערער לשכנע את בית הדין בטוהר כוונתו ולשלול באופן מוחלט חשדות אלו.

עיון בתיק הצדדים מעלה כי במקרה זה לא רק שמדובר בערעור שלא עומד בתנאי הסף, אלא שהוא יותר מתמוה, והתמיהה בפרט על בא כוח המערער, המכיר את המערכת ואת כלליה. המערער אכן הסתיר בערעורו עובדות השומטות את הבסיס לטענותיו כמו הליך הבוררות ופתיחת התיק בבית הדין בתל אביב והוצאת צו עיכוב יציאה שם, וזה בלבד – די בו כדי לדחותו ולחזק את האפשרות כי הערעור נועד למטרות אחרות, כמו רצון שלא לדון לפני בית הדין האזורי שמצא מקום לחיוב גירושין או רצון לדחיות נוספות של הדיון, אך אין בו מאומה מן הנדרש לערעור פסילה.

נזכיר תחילה את ההחלטות שלדעת המערער מצביעות על 'נעילת דעתו' של בית הדין על הנחיצות בגירושין.

החלטה מיום כ"ט במרחשוון (23.11.2022) שבה נדחתה בקשתו לביטול צו עיכוב היציאה לאחר קבלת תגובת המשיבה, ובה נכתב (ההדגשה במקור):

התקבלה תגובת האישה בהתאם להחלטה מתאריך 15.11.22 ולבקשת הבעל לביטול עיכוב היציאה נגדו.

לאחר העיון בבקשה ובתגובה, בהתאם לנתונים הבעייתיים בתיק זה בית הדין מבהיר כי ככל שלא תתקבל הסכמת הבעל לסידור גט מידי לא יבוטל עיכוב היציאה.

בית הדין מחליט: ככל שלא תתקבל הסכמת הבעל לסידור גט מיידית, לא יבוטל עיכוב היציאה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המערער פנה לבית הדין האזורי וטען כי כיוון שבית הדין לא מכיר את הצדדים אין הוא יכול להוציא צו עיכוב על סמך 'גיבובי דברים' של המשיבה, ביקש מבית הדין לבטל את הצו ו'רמזו' לדיינים 'לשקול אם בית הדין יכול לשבת בדין כשדעתו כבר ברורה'.

בית הדין דחה את בקשתו ורמזו בהחלטה מיום ז' בכסלו התשפ"ג (1.12.2022) שבה נכתב (ההדגשה האחרונה לא במקור):

התקבלה בקשת הבעל ועיקרה כדלהלן: "לפיכך מתבקש כבוד בית הדין לנמק את החלטתו ולהבהיר מה הם 'הנתונים הבעייתיים'".

בית הדין מבהיר כי כאמור בהחלטה מתאריך 23.11.22, ככל שהבעל יסכים למתן גט, יבוטל עיכוב היציאה מיידית לאחר סידור הגט.

עצם העובדה שהבעל פונה רק בבקשה לביטול עיכוב יציאה ואינו מביע עמדתו בדבר סידור הגט לכאן או לכאן, מעוררת חשש כבוד לבית הדין. אם כן, התנהלותו של הבעל היא הגורם לחשש המצריך את הותרת עיכוב היציאה ולא טענותיה של האישה.

הבעל כלל אינו מעוכב נגד רצונו בארץ: ככל שיסכים למתן גט, יבוטל צו עיכוב היציאה מהארץ באופן מיידי לאחר סידור הגט.

הרמזים בדבר דעה קדומה, כביכול, של בית הדין בתיק זה, מיותרים ומופרכים בעליל.

לאחר בקשות חוזרות ונשנות למתן ערבויות ניתנה החלטה ביום י"א בטבת התשפ"ג (4.1.2023), ובה נכתב:

התקבלה תגובת האישה בהתאם להחלטה מתאריך 1.1.23 ולהצעת הבעל למתן ערבות לצורך ביטול עיכוב היציאה.

לאחר העיון בבקשה ובתגובה, בית הדין מבהיר כי לא נחה דעתו בערבויות שהציע הבעל. לפיכך, נותרה רק הסכמת האישה שנזכרה גם בהחלטת בית הדין הגדול, כי ככל שיבוצע הליך של "כתבו ותנו", תסכים לביטול עיכוב היציאה.

בית הדין מבהיר כי ככלל, בבית הדין בפתח תקווה נמנעו לאורך השנים מהליך "כתבו ותנו", וביצוע הליך זה בבית הדין פתח תקווה הוא פריצת דרך.

לפיכך, ככל שהבעל יסכים לסידור גט לאלתר ייקבע מועד לסידור גט מיידית, ולמרות העומס שעל יומן בית הדין יעשה בית הדין מאמץ לצורך יציאת הבעל לחו"ל כבקשתו. ככל שיודיע הבעל כי רצונו בהליך "כתבו ותנו", ישקול בית הדין כיצד לבצע את ההליך לאור האמור, אך יובהר כי לא ניתן לבצע זאת בטווח הזמן הקצר ובכל מקרה מדובר יהיה בעיכוב שיימשך ימים ארוכים בהתאם ליומן בית הדין.

בית הדין מחליט: על הבעל להודיע לאלתר מהי עמדתו כמפורט מעלה ובהתאם תינתן החלטה.

עוד מסתמך המערער על דברי בית הדין בפרוטוקול הדיון הראשון ביום י"ח בכסלו התשפ"ג (12.12.2022) שבו נכתב לאחר דברי המשיבה שהשמיעה טענות קשות ביותר ולאחר שהאיש טען כי הכול שקר:

בית הדין: מה אתה רוצה היום?

הבעל: לשקם את המשפחה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין: עם מי אתה רוצה לשקם? או שהיא הזויה או שאתה הזוי? עם מי אתה הולך לשקם, היא ציירה אותך מלאך המוות. נראה לך שהיא תעשה שלום בית עם מלאך המוות? ואם אתה טוען שהיא מדברת מתוך חלום ושקרנית כזו אז אי אפשר לחיות עם אישה עם כאלה חלומות.

הבעל: אני שקרן ואני מרביץ ואני מקלל ואני הכול. אני רוצה לשאול שאלה פשוטה: האם מישהו היה מביא [לי] את האחיות שלו בגיל שבע ותשע? וגידלתי אותן שתיים-עשרה שנה כשאני מורה בחינוך המיוחד.

בית הדין: אבל זה היסטוריה.

הבעל: היא משקרת.

בית הדין: כאן יהיה שלום בית? בכף היד יצמחו לי שערות. תראה היכן אתה חי. עם מי אתה רוצה שלום בית, עם אישה שחושבת שאתה מלאך המוות?

הבעל: שתוכיח שאני מלאך המוות. אני דור ראשון ביהלומים אני הגעתי לתארים הכי גבוהים.

ב"כ הבעל מתפרץ: נתנו לה לדבר עשרים דקות, תנו לו לדבר את מה שעל ליבו.

הבעל: אני דור ראשון ביהלומים הגעתי לתארים הכי גדולים...

בית הדין: זה לעניין?

הבעל: אם אני קיללתי והרבצתי, איך אחותה גדלה אצלי? הלכתי לאספות הורים, גידלתי, חיתנתי אותן. איפה זה? הייתי טוב שתיים-עשרה שנות גידול. תוכיח שאני קיללתי.

בית הדין: אתה סוחר גדול מאוד. עשית הרבה עסקים בחיים וטיפסת גבוה ב'ביזנס'. שלך יש לך חוכמת חיים רבה, ומביין עניין ויודע איך להתקדם בחיים. איך אתה רוצה לעשות שלום בית עם אישה שאומרת עליך כאלה דברים מזעזעים?

המודגש אינו במקור – הוא סומן כי עליו נסמך המערער בטענה כי בית הדין קבע דעה מוקדמת.

עד כאן דברי בית הדין שלדעת המערער הם בלבד מהווים בסיס לפסילת בית הדין.

בכואנו להחליט אם יש לפסול את בית הדין עלינו לזכור כי הרכב בית הדין האזורי, כפי שגם המערער כותב בערעורו, אינו מכיר את הצדדים, וממילא אין לחושדו במשוא פנים ובהוצאת החלטות מקדמיות ללא בסיס. המערער גם לא ניסה לטעון שההרכב נושא פנים בדין, אלא התרכז בתלונה כי השימוש המקדמי בצו עיכוב יציאה נגדו מראה, לטעמו, על החיפזון של בית הדין להפריד בין הצדדים ולא להידרש לנושא 'שלום בית' ולנושאי רכוש שברצונו לדון בהם לפני חיוב הגירושין.

ספק בעיניי אם יש בדבריו עילה לערעור רגיל, אבל בוודאי אין זה נוגע לערעור פסילה ואף אין בו נעילת דעתו של בית הדין. להפך: גם בעיניי כמתבונן מן החוץ בשלביו הראשונים של התיק, יותר עולה החשש לנסיבות שבהן המערער מנסה לעכב את חלוקת הרכוש או להימנע ממנה, ולכל הפחות אפשרות זו סבירה יותר מנעילת דעתו של בית הדין האזורי מסיבות עלומות.

נבאר את דברינו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כאשר מוגשת בקשה לצו עיכוב יציאה (תיק 6) וביטול צו עיכוב יציאה (תיק 7) לבית הדין האזורי, ללא ספק הוא בוחן גם את התיקים שקדמו לתיק הנוכחי ושבהם החל עיכוב יציאת המערער.

פתיחת התיק בתל אביב נעשתה על ידי נציג שני הצדדים מטעם הבורר ולצורך אישור ההסכם שעליו חתום המערער ושבו מוזכר כי הצדדים פרודים למעלה משנה וכי עליהם להתגרש מייד. צו עיכוב היציאה הראשון אכן הוצא בתל אביב, תחילה לשלושים יום בלבד, על פי דברי המשיבה כי ידוע לה על תוכנית של בעלה לברוח לחו"ל ולהישאר שם בצירוף פסק הבורר שהוגש לאישור. ימים ספורים לאחר מכן הגיש האיש בקשה לביטול דיון כי אינו מסכים להתגרש וכי יש לו השגות על פסק הבורר הכולל סנקציות שהוטלו אם יסרב להתגרש והעלולות לפסול את הגירושין. לאחר התנגדותו האריך בית הדין בתל אביב את הצו בשישה חודשים. רק לאחר כחמישה חודשים, משוועבר התיק לפתח תקווה ובטרם יפוג צו העיכוב הקיים, החליט בית הדין מושא בקשת הפסילה על הארכתו בשישה חודשים נוספים.

ההימנעות מגירושין במשך זמן רב לאחר הסכמה עליהם וכשאין טעם המתקבל לכך על דעת בית הדין – סביר שתחזק את החשש לעיגון בעיני בית הדין ותכונה בעיניו 'נתונים בעייתיים' המצריכים את הסכמת הבעל למתן גט לפני יציאה לחו"ל. טענות מנהליות כנגד מקום הדיון על אישור פסק הבוררות וטענות כנגד הבוררות אינן מאיינות את העובדות: הייתה חתימה על שטר בורות שכלל סעיף גירושין והשלשת ייפוי כוח בלתי-חוזר לטו"ר מוסכם לפתיחת תיק גירושין עם הסכם המתאים לפסק הבוררות, שבתחילת דרכו של התיק לא נטען על ידי המערער לביטולו. כל זה נמצא לפני בית הדין מלבד טענות המשיבה.

טענות 'שלום בית' הנטענות לאחר הליך בורות ופסק דין שכבר הובא לבית הדין ולאחר הידיעה על פירוד מעשי המוזכר בבוררות וכן על סכסוכים פומביים המוזכרים בכתב התביעה – סביר שיתקבלו בחשדנות בבית הדין בפתח תקווה, שלדעתו, וכמו שהייתה כנראה גם דעת בית הדין בתל אביב שהוציא עיכוב יציאה נגד המערער, נראו הן יותר כמיועדות למטרות הנוגדות את ה'שלום'. זהו הבסיס להחלטה הראשונה.

לאחר בקשת המערער הנוספת להבהרת ה'נתונים הבעייתיים', דרישתו לביטול צו העיכוב ורמזיו לצורך להחלפת הרכב בית הדין, חזר בית הדין וביאר כי עמידתו על ביטול עיכוב היציאה ללא התייחסות למתן הגט מחזקת את חששות המשיבה שעל בסיסן הוצא צו העיכוב, והיא אכן מתאימה לעובדות היות בני זוג פרודים זה מזה זמן רב כשבידם הסכם גירושין חתום וכשעדיין לא פתח המערער תיק לדרישת שלום בית כנגד המשיבה. ויכול הוא לקבוע כי אין לעכב את הגירושין בשל ההליכים הרכושיים.

בהחלטה השלישית חזר בית הדין על דבריו, שאינו מסתפק בערבויות לביטול צו העיכוב ולא בהוראת 'כתבו ותנו' אלא אם כן יינתן גט בפועל. גם החלטה זו באה לאחר התרשמותו מהימשכות ההליכים לפניו כי יש חשש הסביר שהבעל אינו מסכים לתת גט כפי פסק הבורר, ולאור דרישת הבעל להרשות לו לצאת לחו"ל, חובה הייתה לבית הדין להבהיר את דעתו המתגבשת בנושא הגירושין שבגללה אין הוא מבטל את עיכוב היציאה, גם אם הביע נכונות לשמוע הוכחות וראיות.

תמוהה הדגשת המערער בתגובה לתגובה כי "נושא עיכוב יציאה אינו קשור לערעור זה", והלוא בהחלטות בית הדין לעיכוב בשל אימתן הגט עסקינן! מעבר לכך נדגיש כי כלל הטענות שעלו נגד בית הדין בנושא הפקדת ערובות להסכמה לנסיעה לחו"ל וביטול עיכוב היציאה,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובכללן הסתמכות על מתן הוראת 'כתבו ותנו', מלבד הדוחק הלכתי שיש בעצם דין זה כפי שכתב בית הדין וחוזק בדברי ראש אבות בתי הדין שגם הרכבים אחרים סירבו לכך.

עיקר הדבר צריך להיאמר כי בכל מקום שיש לבית הדין חשש עיגון, וכשאינן לבית הדין טעם מספיק לעיכוב הגירושין – החשש קיים, הרי כיוון שהאחריות שהביטול לא יגרום למקרה עגינות מוטלת על כתפי ההרכב הדין בתיק, גם שיקול הדעת לקביעת הערבויות ובלאו נסיבות יקבעו חייב להיות על כתפי בית הדין הדין בעניין.

האחרון הכביד, בצרף המערער לערעור את דברי בית הדין בדיון הראשון שלאחר שכבר שמע את האשה מכלי ראשון ואת הכחשות האיש, והתרשם בבירור שאישה זו לא תסכים לחזור לחיות עם האיש, האם גם לזה ייקרא דעה מוקדמת?

בשים לב שבית הדין הדגיש כי גם לדברי האיש שהכול שקר לא ייתכן לחיות עם אישה המשוכנעת ומאשימה שבעלה הוא 'מלאך המוות', הרי מדובר בהתנהלות סבירה שאין מקום לפקפק בה ובוודאי לא לפוסלה.

מסקנות והוראות

א. סוף דבר, גם בערעור רגיל – סביר שלא היו מתקבלות טענותיו להתערבות בשיקול דעת בית הדין ולהבאת ראיות לרצונו של המערער ב'שלום בית' כאשר הצד השני מתנגד בנחרצות, אך לפסול את בית הדין משום שכך התרשם – זוהי האשמת שוא וערעור סרק.

לאור זאת יש לדחות את הערעור מכול וכול.

ב. לאור זאת שהערעור נידון שלא לפני הרכב מלא לא יוטל חיוב הוצאות, אך אפשר יהיה לטעון טענות לחיוב הוצאות לפני הרכב בית הדין האזורי.

ג. ניתן לפרסום בהשמטת פרטי הצדדים.

ניתן ביום י"ב באדר התשפ"ג (5.3.2023).

הרב דוד ברוך לאו – נשיא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה